

גיליון מס' 527 בין הזמנים

תשפ"ג שנה אחת עשרה

הופיע ויצא לאור "קובץ גליונות"

מורחב ומיוחד לימי בין הזמנים

ניתן להשיגו ברחבי הארץ

במוקדי ההפצה וכן במייל:

k.gilyonot@gmail.com

לברור על מוקדי ההפצה: 053-3145900

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"ברכת הים והמסתעף"

מי שלא ברך על הים מיד עד אימתי יברך

הנמצא בים ולא בירך מעיקרא ונזכר שלא בירך השיב רבינו זצ"ל, דהכל נחשב ראה אחת ומברך כשיזכור, אא"כ הלך לראות דברים שמתסירים הים ושוב חזר לים, (שמענו כן ראינו ח"א פי"ד סי' כ"ז), ואם נוסע לים ובדרך ראה הים ושוב נסע המכונית בדרך לים דרך מקום שלט נראה הים שפיר מברך, דזה דומה לראיה אחת, (שער העין אות י"א). וכן השיב רבינו זצ"ל לענין משנה הבריות שכל זמן שנמצא בגן חיות יכול עוד לברך על מה שראה משנה הבריות, וכן לענין ברכת ברוך שחלק השיבני דיש לברך בכל עת החתונה על חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל דנחשב מעמד אחד, וכן השיב רבינו דיש לברך ברוך שחלק אף שהפסיק נ"כ בין ראה לברכה והוצרך לכסות פניו (מעשה חמד פ"ה הערה ז').

אוכל בשוק באכילה על שפת הים

העיד רבינו זצ"ל שמרן החזו"א זצ"ל סבר שאין לאכול על שפת הים משום דחשיב כאוכל בשוק (קידושין מ' ב') שפסול לעדות (שיח חיים סי' קנ"ח), וסיפר שפעם הלך עם החזו"א בילדותו לים ומכרו שם תירס ומנעו החזו"א מאכילה על שפת הים מטעם זה, וכתב רבינו דאין נפק"מ בזה אם אוכל בדרך לים באמצע רה"ר או בים (שם סי' קנ"ח), וגם לדעת ר"ת בתוס' (קידושין שם) שדין זה הוא חומרא בת"ח, כל בן תורה בכלל ת"ח לענין זה ויש לו ליהזר בזה (שם סי' קנ"ח), ואין נכון הטענה שכהיום זה הדרך ואין נחשב בזיון (שם סי' קס"ב). ונשאל רבינו לענין חינוך קטנים בזה, והשיב, דדין אוכל בשוק אינו איסור רק אינו דרך ארץ ויתכן שבקטנים לא שייך זה עכ"ל, (שאלת רב ב' ח"א פ"א תשובה א'), והגר"ד לנדו שליט"א דן דנפסל לעדות אף בעמד לאכול בשוק ולא אכל כי אמרו לו שאסור, דה"ז מן המבוזין ומצד עצמו שומר על כבודו, אבל רבינו זצ"ל השיב דאם למעשה לא אכל לא נפסל לעדות, הוא לא היה אשם בזה הוא לא ידע דרך כשיודע ועובר ואוכל הרי שקל דעת הוא אבל בלא זה לא (שלמי חיים אות נ"ז).

האוכל בשוק בנסיעה ובהליכה בטויל

ההולך במסלול הליכה לטייל השיב רבינו דיכול לאכול ולשתות לפי הצורך ואי"ז כאוכל בשוק (שלהי דקייטא סי' צ' אות י"ח), ולכתחילה יאכל מיושב (שם), והיינו בצידי הדרכים או באינו יכול להמתין (תורתך שעשועי עמוד ע"ז מסנהדרין כ"ז ב'), ואמר רבינו דאמנם י"ל דבעת נסיעה באוטובוס אין זה אוכל בשוק אבל בן תורה אינו צריך לנהוג כך, אבל למי שאינו בן תורה העניין יותר קל (דרך שיחה ח"א עמוד תקנ"ז), ולענין מי שנוסע מחוץ לעיר לכולל ומרויח זמן שאוכל ארוחת בוקר בטנדר, השיב רבינו, אם כל הטנדר יש בו אברכים כמוהו יש להקל, דאז ידונוהו לכף זכות ולא הוי בזיון בפני אחרים מעלמא, (שם), והשיב רבינו דיש מקום להקל לאכול באוטובוס כשנוסעים מעיר לעיר, (דולה ומשקה עמוד ק"ז שלמי חיים אות כ"ט), ויש להקל כשהנסיעה כמה שעות ורעב ואין לו מקו"א לאכול (שיח חיים סי' קנ"ב), והשיב רבינו דגדר שוק הוא בכל מקום שמצוי אנשים עוברים (שם) וכן ראוי להמנע בכל מקום ציבורי כמו בהמתנה בקופ"ח וכיו"ב (שאלית רב ח"א פי"ח ה).

אין גרמו לרבינו לרצות ליקח הפת לים

סיפר בן רבינו, בהיותי ילד חפצתי ליסע לים אך לרבינו זצ"ל לא היה נח"ל לעזוב הגמרא לכך, וגם לא רצה ליתן שיסעו לבד או עם משהו אחר, ואמרה לו אמו הרבנית ע"ה עיצה כיצד לגרום שירצה ליסע עמו, תשאל את אבא איזה מסכת ללמוד, וכמה דפים ללמוד בכל יום, ועבור זה יסכים לקחת אותך לים, וכך היה שאמר לי תלמד כל יום דף במסכת ר"ה ואקח אותך לים וכך הוה, (חנוך לנער פט"ו עמוד רמ"ט).

בדין קדימה בברכת עומ"ב על הים

במחברת שאלות שרשם הגר"א גנחובסקי זצ"ל ששאל מרבינו זצ"ל, מביא ששאל מרבינו, בענין מי שנעשה לו נס בים, מה יקדים לברך ברכת הים עומ"ב או ברכת הגומל, והשיבו רבינו זצ"ל שיקדים ברכת עושה מעשה בראשית שהיא תדירה טפי בברקים ורעמים, וכתב שם, שהגר"צ פלמן זצ"ל דן דכמו דמצינו בברכות"נ (בש"ע סי' ר"א ס"ג) להקדים ברכה המבוררת טפי ה"נ הגומל מבוררת טפי, ודן בזה מברכת שהחיינו דחג דמבואר בסוכה (נ"א א') דתדירה וקודמת לברכת הסוכה, ולכן אומר שהחיינו קודם ברכת הסוכה מחמת תדיר אף שמבוררת טפי, וי"ל דלא מצינו קדימה בברכה מבוררת רק בברכות"נ דחיייל ברכה אמאכל כדחזי' (בס"ר ר"ז) בדין נפל תורמוס מידו, אבל בברכת השבח דהגומל ועומ"ב אין נפק"מ במה שמבורר טפי, כמו שבברכות השחר אומר המעביר שינה מעיני באחרונה. [וכן ברכת שעשה לי כל צרכי מבוררת טפי' ואפשר דשם תקון לפי סדר הקימה עי' בברכות ט']

ועי' בשיח השדה סוף ברכות (ח"ג ברכות נ"ט ב') בנידון ברכת האילנות וברכת החמה הי מינייהו תדיר ולא דנו מצד ברכה המבוררת בברכת האילנות, ונראה דאף שמברך על האילן שרואה מ"מ הברכה על כללות הבריאה, ומה"ט כ' בשבט הלוי (ח"ו סי' נ"א) יוצא בדיעבד אפי' בירך על אילנות סרק.

איך נכנסים לים שהוא גבול ארץ ישראל

כתב רבינו, שאלתי ממרן החזו"א כיון שהים הוא גבול א"י כמבואר ברמב"ם הל' תרומות (פ"א ה"ח) איך מותר לרחוץ בים הרי יוצא לחו"ל, והשיב שמקום הראוי לרחוץ הוא עדיין בכלל ארץ ישראל, (קו' הזכרונות), ואמר החזו"א, דכ"ז שיכול לחזור מקרי יבשה (דעת נוטה פ' מסעי אות ט"ז), ומרן הגר"ד לנדו שליט"א העיר דמבואר בדרך אמונה (שם ס"ק פ"ד) דבלא"ל כל הנסין שבים רואים אותן כאילו חוט מתוח מטורי אמנון ועד נחל מצרים ומן החוט ולפנים הוא א"י, אלא דנפק"מ בימים אחרים שבא"י (קו' הזכרונות), ואיכא נפק"מ במקום שהחוט שוה עד הים או בירדן במקום שאינו כנגד כיבוש א"י (דעת נוטה שם אות י"ז).

על איזה ים מברכים עושה הים הגדול

המשגיח רבי חיים וולקין זצ"ל נכנס עם יהודי אחד לרבינו זצ"ל והציג את האורח הבא ממדינת גיברלטר שאלו הרב בהתפעלות אוי אתה מגיברלטר וישנשאל מה מתפעל כל כך מגיברלטר השיב יש מחלוקת בין האחרונים הובאה במשנה ברורה (סימן רל"ח סק"ב) על איזה ים מברכים ברכת עושה הים הגדול אם על ים התיכון או ים אוקיינוס ולכן אין לברך ברכה זו רק עושה מעשה בראשית אבל מגיברלטר ארץ הנמצאת במפגש של שני הימים רואים את שני הימים בו זמנית ושם הרי אפשר לברך את הברכה לכו"ע (הדך שיחה ח"א עמוד ט"ז).

בענין ברכה על ראיית הים מרוחק

הרואה הים עצמו אף בראיה בעלמא בלא התבוננות יכול לברך, אם רואה הים בביורו, (שער העין תשובה מ), אף ברואה רק חלק מן הים מסתבר שיברך, אמנם במה שרואים בכמה מערי המרחק כשעה לפני השקיעה בקצה האופק קטע צלול בוהק שמבינים שזה הים ולא תמיד ניכר אפי' שזה מים, קשה לברך על זה. (שם עמוד תמ"ב), אבל בשנוסע במטוס ורואה הים ממרחק, ולא רואה את הגלים רק המים עצמן, אי"ז מספיק בשביל לברך, ואם יראה הים תוך ל' יום מסתבר שיוכל לברך בשם, (שמענו כן ראינו ח"א פי"ד סי' כ"ז שער העין עמוד תמ"ב), וכן לענין ברכת שעשה נסים על מעברות הירדן וכיו"ב לא סגי ברואה כללות המקום מאירון כי אין ניכר מקום הנס, (שער העין עמוד תל"ו).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

פרשת שופטים - הצדיק הגר"א דושינצ'ר בעל 'נחלת אליהו' (כ"ב אב תש"ט)

פרשת כי תצא - הרבנית הצדקנית מרת חנה שטינמן ע"ה בת רבינו (ב) (י"ג אלול תשע"ד)

פרשת כי תבוא - הגאון רבי שאול קוסובסקי-שחור ה'דבר שאול' | פרשת נצבים וילך סוכות ובין הזמנים - מרן הגר"ז הלוי ז"ע (ערב יו"ב)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מרן הגר"ר חיים הלוי סאלוויצ'יק מבריסק זצוק"ל (כ"א אב תרע"ח)

רבי נפתלי ריף זצ"ל

עוד העם מזבחים ומקטרים

איך הצליח חזקיהו למנוע את העם מלהקטיר בבמות?

והנה היות ומיד בעוד כחודשיים יחול יום היא"צ השלושים וחמש של רבי נפתלי ריף, נביא פנינה אחת לע"נ.

רבי נפתלי היה מעריץ נלהב של רבינו, ולמרות שהיה מבוגר ממנו בהרבה, כיבדו וחיבבו מאוד. ומתוקף היותו כגבאי על

כספים רבים, סייע גם למשפחת הסטייפלר זצ"ל, ורבינו הכיר לו טובה על כך. כשהיה רבי נפתלי בסוף ימיו בארץ ישראל, שוהה בדירתו ברחוב ברסלב בבני ברק, רבינו היה נכנס אליו לברכת שלום, וכשהיה נשאר גם במועדים נכנס לברכו בברכת 'גוט יום טוב'.

וסיפר חתן רבינו הגר"ש שטינמן מזכרונו: שאחרי נישואיו ביקש ממנו רבינו להתלוות אליו לביקור של כבוד אצל הרב ריף, שיראה ויכיר את החתן החדש.

עם בואם אמר החתן שליט"א דברי תורה שנתחדשו לו במסכת בבא מציעא, ואח"כ אמר הרב ריף, כי הנה בנביאים ראשונים אנו מוצאים שלמרות שהיו מלכים צדיקים ויראי השם כמו אסא ויהושפט, עם כל זה לא הצליחו למנוע את העם מלהקטיר בבמות, וכמו שכתוב בפסוק "עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות" (מלכים א' כ"ב מ"ד), ורק כאשר הגיע חזקיהו המלך הצליח למנוע שגם לא יזבחו לבמות, וכמו שכתוב (מלכים ב' י"ח ד') הוא הסיר את הבמות. ויש להבין במה היה כוחו יותר מהאחרים שהיו צדיקים.

וביאר בשם זקינו הנצי"ב זצ"ל, כי שאר המלכים לא היה בדורם ריבוי של תורה כ"כ, וממילא האנשים רצו לעבוד את השם, ולא הבינו בסברא מה לא טוב להקריב בבמה, והרי הם מקריבים קרבן להשם, וחשבו זה למצוה, אבל דורו של חזקיהו שהיה ריבוי תורה עצום, כדאיתא בגמרא על דורו שבדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו תינוק ותינוקת שלא בקיאים בטהרות, בדור כזה יכל להורות להם את האיסור והם קיבלו. נמצא שאחרי שאדם לומד תורה אפשר יותר להסביר לו וכל ההתנהגות שלו אחרת לגמרי.

הנה היריעה אודות מרן הגר"ח הלוי זצוק"ל התארכה מאוד ונאלצנו להשמיט את רוב הדברים מחמת חוסר מקום, ואי"ה עוד חזון למועד, ונביא כפי אשר יכל הגליון, בעיקר דברים שאין ידועים כ"כ.

עשות ספרים הרבה אין קץ

כל חייו היה רבינו עסוק בהרבצת תורה על ידי ספרים, מלבד מה שזכה בעצמו לחבר עשרות ספרים גם עודד תלמידי חכמים צעירים ומבוגרים להדפיס חידושי תורה, וכך קיבל מרובו מרן החזון איש.

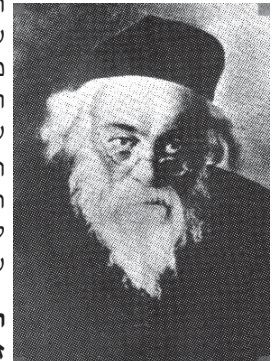
לעומתו, הרבנים הגאונים לבית בריסק, מרן הגר"ח הלוי ואחריו בנו הגר"ז מבריסק, חששו מאוד להדפיס מחידושי תורתם בחייהם, ואמנם הירבו לכתוב אבל ציוו שרק אחרי מותם הדברים יראו אור בדפוס.

וסיבת הדבר סיפר חתן רבינו הגר"ש שטינמן, מפי השמועה:

בדורו של הגר"ח הלוי מבריסק, הופיע ספרו הראשון של רבי מאיר שמחה מדווינסק, ספר משך חכמה על התורה, וכאשר קיבל לידי הגר"ח את הספר ועיין בו, התאכזב מעט. וזאת למה, מפני שהוא מאוד העריך את גדלותו בתורה של הגאון מדווינסק, וסבר כי הספר משך חכמה ממעט מערכו, היות ויש שם חידושי תורה הנראים 'פשוטים' לרום מעלתו.

והתבטא אז הגר"ח הלוי ואמר 'שמע מינה, שאדם קרוב אצל עצמו, והוא משוחד... כי כשיש לו לאדם שטיקלעך שמוצאים חן בעיניו, גם אם לא באמת הכי מוצלחים, הרי כיון שהוא אוהב את חידושי הוא מעדיף אותם על פני חידושים אחרים שלו'.

ומכאן הסיק הגר"ח הלוי שהוא לא ידפיס את חידושיו בחייו, היות והוא נגוע אצל עצמו מה לקרב ומה לרחק, הוא ישאיר זאת למשפחתו שאין להם את השוחד הזה...

תואר פניו של רבינו חיים הלוי סאלביצ'יק זצוק"ל

לחזור בתשובה באמת

אחד ניגש לשאול שמציעים לו לשמש כגיד בחופה, אבל חושש בעצמו אולי אינו ראוי.

ענה רבינו: מספרים על רבי חיים הלוי מבריסק שפעם הוצרך להיות במעמד נתינת 'גט' בבית הדין, והשמש שם שימש כגיד. אמר לו רבי חיים הלוי לשמש, שיעשה תשובה.

השיב השמש, כבר עשיתי תשובה.

אמר לו הגר"ח שהוא מתכון שיעשה תשובה באמת.

ענהו השמש בתמימות, רָעָבָה דְרִיט מִיר נִיט דִי קָאפּ (-רעבע', אל תבלבל לי את הראש).

וסיים: ולכן אם מזמינים אותך לשמש כעד תעשה תשובה באמת ואין צריך לחשוש יותר.

שרויה בפסח

סיפר ששמע מהגאון רבי נפתלי ריף זצ"ל, שהיה קרוב משפחתו של רבי חיים מבריסק, שרבי חיים סבר שמותר לאכול בפסח 'שרויה', אבל היות והרבה מבני העיר בריסק אחזו את הדבר לאיסור, לכן כשהוא עצמו היה אוכל קניידלעך, היה סוגר דלת החדר במפתח, כדי שלא יכנסו איזה בעל בית פשוט מהקהילה ויגיד שמצא את הרב אוכל חמץ בפסח...

הגר"ש שטינמן (בתקופת הקורונה) נמנע מלהתעכב על יד דמות פיסול של מנורה [צילום: יהודה רוזן]